

ROLUL LUI IULIU MOISIL ÎN APARIȚIA ȘI DEZVOLTAREA BĂNCILOR POPULARE DIN VECHIUL REGAT*

Lavinia Moldovan**

Abstract: *The aim of this presentment is to highlight the role played by Iuliu Moisil in the development of popular banks in the Old Kingdom in the late nineteenth and early twentieth centuries. After his arrival in Târgu Jiu in 1894, Professor Iuliu Moisil, son of the vicar of Grigore Moisil from Năsăud, would initiate in Gorj, in the spirit of the ideas promoted by Spiru Haret, a cultural, artistic and economic movement which included the initiative of founding the Credit and Loan Company Cerbul. In its five years of activity, from 1897 to 1902, the company which was formed according to the model of the popular bank from Ilva Mare in order to support the credit needs of the teachers from Tudor Vladimirescu gymnasium from Târgu Jiu, would serve as a model for setting up other popular banks from the Old Kingdom. The article considers: the premises of the Credit and Loan Company Cerbul in Târgu Jiu, the organization and factors involved in its evolution, the economic support generated by Cerbul and later by the popular banks organized according to its model in carrying out economic and cultural activities in Gorj and the impact generated at national level in political and legislative terms.*

Keywords: popular banks, Spiru Haret, loan, cultural-economic movement, the Old Kingdom

”Băncile populare românești sunt de origine ardelenescă și începute din continuul meu îndemn... Insist asupra acestei chestiuni, fiindcă nicăieri și de nimeni, nici chiar de oamenii care cunosc perfect acest fapt - al inițiativei mele - și cari de la început au luat parte în mișcarea produsă de mine, nu se pomenește nimic, din anumite

---

* Redactarea acestei lucrări a fost posibilă cu suport financiar oferit în cadrul proiectului ”Cercetare doctorală și postdoctorală de calitate, inovativă și relevantă pentru piața muncii” POCU/380/6/13/124146 cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operational Capital Uman 2014-2020

** Doctorand, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca; e-mail: lavi77pm@gmail.com

„Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca. Series Historica”, Supliment, 2, *Lucrările conferinței internaționale online „ROMANIA-ITALIA-EUROPA. Evoluții istorice - Dinamici culturale - Relații internaționale”, 16-18 septembrie 2020*, LIX, 2020, p. 199-209.

*interese personale, ba sunt mai bucuroși să admită orice altă origine, numai cea adevărată nu - origina ardelenescă*¹.

Plecând de la declarația de mai sus, dorim, pe baza materialului documentar utilizat de a evidenția rolul jucat de năsăudeanul Iuliu Moisil, în apariția și dezvoltarea băncilor populare din Vechiul Regat. Însă înainte de a analiza afirmațiile sale, așa cum apar în mărturiile lăsate posterității, se impune o scurtă lămurire: cine a fost Iuliu Moisil, cel ce își revendică rolul hotărâtor în dezvoltarea acestor instituții de credit care au jucat un rol însemnat în mediul rural al epocii?

Iuliu Moisil (1859-1947), a fost cel mai mic fiu al vicarului foraneu al Rodnei, Grigore Moisil. Născut în Năsăud, la data de 19 mai 1859, urmează cursurile școlilor năsăudene desăvârșindu-și formația intelectuală la Viena, ca student al Politehnicii și mai apoi al Universității de Științe - specializarea fizică- chimie. La fel ca mulți alți ardeleni, odată întors în țară ia calea Vechiului Regat, stabilindu-se la Slatina (1886) unde activează vreme de șapte ani ca profesor secundar la gimnaziul din localitate. Din 1894 îl găsim la Târgu Jiu unde contribuie la constituirea Mișcării Culturale, Artistice și Economice de la Gorj, din cadrul căreia face parte și inițiativa întemeierii *Societății de Credit și Împrumut Cerbul* (1897). O societate de credit care va funcționa vreme de 5 ani, servind ca model altor bănci populare din Gorj și impulsționând adoptarea unei legislații în domeniu. În perioada 1906-1931 activează în capitala României în diverse domenii, preponderent culturale, pentru ca la pensie, reîntors în Năsăud, să se remarce ca și ctitor de așezăminte culturale și publicist. Întreaga sa activitate în plan educațional și cultural va fi răsplătită de Academia Română care, în 1943, îi acordă titlul de membru de onoare al înaltului for.

Mișcarea culturală, artistică și economică de la Gorj, ale cărei începuturi sunt plasate în 1894, reprezintă apogeul carierei lui Iuliu Moisil, așa cum însuși afirmă, referindu-se la cei 12 ani petrecuți în Târgu Jiu ca profesor și mai apoi ca director al gimnaziului „Tudor Vladimirescu”, considerându-i cei mai rodnici din întreaga activitate. Acțiunea inițiată de Moisil cu sprijinul dascălilor prezenți aici, mulți dintre ei veniți din Transilvania sau din spațiul european (artistul polonez W. R. Piekarski, sculptorul ceh Schmidt Faur, ceramistul austriac I. Wirnstl) la care se adaugă personalități de vază ale Gorjului (istoricul Al. Ștefulescu, inginerul Aurel Diaconovici și alții), ilustrează extrem de fidel politica educațională și socială inițiată de Spiru

---

¹Arhivele Naționale - Serviciul Județean Bistrița-Năsăud [infra: ANSJB], *Correspondență cu dr. Eugen Paolescu conferențiar universitar - Iași*, în „Colecția Personală Iuliu G. Moisil, Academician (1812-1948)”, pachet XIII, dos. nr. 65, p. 1-4.

Haret, cunoscută ulterior sub numele de haretism². Haret vede în dascăl nu doar un activ slujitor al școlii ci și un factor al modernizării societății care, prin activitățile extrașcolare desfășurate în spațiul public, contribuie la luminarea țăranilor prin educație și cultură, precum și la îmbunătățirea stării lor materiale. Așadar, în viziunea ministrului reformator Spiru Haret, rolul promotor în realizarea programului de susținere și modernizare a satului românesc îl au în primul rând dascălii din școli care vor trebui să se angajeze, alături de preoți și săteni, în transformări cultural-educative (instrucție generală și profesională, crearea de biblioteci și cămine culturale, organizarea de cercuri culturale, de serbări, conferințe, editarea de reviste la sate) dar și economico-sociale (încurajarea industriei casnice și a micii industrii, înființarea unor instituții de credit, a cooperativelor, etc)³. Ori toate aceste componente le regăsim în mișcarea inițiată de năsăudeanul Iuliu Moisil la Târgu Jiu, cu aproape zece ani înainte de lansarea doctrinei haretiene.

Principala inițiativă în plan economic a mișcării gorjene o reprezintă întemeierea băncilor populare, văzute ca formă de asociere între diferite persoane care acționează în sensul dezvoltării unor „operațiuni de credit și economie, adică înlesnesc pe asociați cu împrumuturi în condițiuni mai ușoare sau păstrează și fructifică economiile lor”⁴.

Literatura de specialitate plasează începuturile sistemului cooperatist din România în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, cu un decalaj semnificativ față de Europa Occidentală. Conform afirmațiilor lui Iuliu Moisil, prima bancă populară din Vechiul Regat, ”Rândunica”, a apărut la Urziceni, județul Ialomița, în ianuarie 1891. I-au urmat cele înființate în 1893: una în Dâmbovița, două în Prahova și una la Râmnicu Sărat, toate conduse de învățători, săteni sau primari. Impactul și realizările acestora nu (a fost) este unul deosebit, menționează Iuliu Moisil care, ajuns la Târgu Jiu un an mai târziu, remarcă starea de sărăcie a țăranilor din Gorj dar și lipsa de inițiativă referitoare la crearea unor bănci populare, asemănătoare celor din Ardeal, unde „să se depună economiile, de unde să se împrumute la nevoie, să scape de negustori și de alți cămătari cari le luau leul la pol, deci 5 lei la 100 de lei și, prin urmare dobânzi grele pe an”⁵.

²Spiru Haret definește această concepție în 1905 în ”*Chestia țărănească*”, indicând direcțiile de urmat în ceea ce privește modernizarea României care nu trebuie să excludă ceea ce astăzi am numi categorii defavorizate, adică țăranii.

³Cătălin Zamfir, Lazăr V. Iăsceanu (coord.), *Dicționar de sociologie*, București, Edit. Babel, 1998, p. 277.

⁴Adrian Onofreiu, *Istoricul cooperatției de credit din județul Bistrița-Năsăud*, Bistrița, Edit. G. Coșbuc, 2004, p. 34.

⁵Iuliu Moisil, „*Băncile Populare din Vechiul Regat sunt de origine ardelenescă*”, extrase din ”*Națiunea română*”, 1935, p. 1-21; ANSJB, *Correspondență cu dr. Eugen Paolescu*, pachet IX, dos. nr.

Situația economică a țăranimii din Gorj nu era cu nimic diferită de cea a majorității locuitorilor satelor din Vechiului Regat sau, cum Moșil însuși remarca, de situația din Ardealul anilor 1870-1880⁶. Potrivit informațiilor publicate în *Anuarul statistic al României* din anul 1909, la sfârșitul secolului XIX, Gorjul, un județ cu o întindere de peste 4.500 km² avea o populație totală de 171.300 locuitori. Dintre aceștia, 96% trăiau în mediul rural și aveau ca principală ocupație agricultura. Greutățile cu care țăranul gorjean, în proporție de 61,19% moșnean⁷, se confrunta (lipsa pământului din cauza fărâmițării, practicarea agriculturii cu unelte rudimentare, taxele și impozitele împovărătoare, camăta ajunsă la cote înalte ș.a.) este remarcată de Moșil care deplânge țăranimea pe care o vede ca pe o clasă socială istovită, într-o permanentă luptă cu abuzurile la care este supusă, afundată în sărăcie și întuneric: „*Nouă ni se părea că țăranimea este încă în adevărată robie la proprietarul din sat și că de dânsa își bate joc fiecare surtucar, îmbrăcat în haine nemțești. Această părere se transformă încetul cu încetul în convingere, cu cât aveam adică o experiență mai îndelungată, cu cât veneam mai des în atingere cu țăranimea și asistam la fel de fel de scene între clasa țăărănească și cea suprapusă, în sate, la orașe, la târguri, la procese, la alegeri, etc*”⁸.

Plecând de la premisa că ridicând nivelul de trai și culturalizare a țăranilor gorjeni îi ridică și pe cei rămași acasă, dincolo de munți, atât la gimnaziul din Târgu Jiu cât și în cadrul cercurilor culturale organizate în diverse locații ale județului, Iuliu Moșil începe să vorbească dascălilor despre ideea unei bănci asemănătoare celor din Ardeal: „*Spuneam de repetate ori învățătorilor mei din Gorj că, dacă în Ardeal a fost posibil să se facă o bancă populară într-un sat de munte, departe de orașe mari, cu vreo populație de 2-3 mii de suflete... să nu fie posibil ca învățătorimea dintr-un întreg județ al României libere, cum era Gorjul, cu o populație de vreo două sute de mii de locuitori în 120 comune să se unească și să facă o mică bancă*”⁹.

Cu toate că, la început, se va lovi de scepticismul dascălilor gorjeni care susțineau cu tărie că „*așa ceva la noi nu se poate*”¹⁰, profitând de conjunctura favorabilă oferită de

---

45.

⁶ „... țăranul era împiedecat în munca lui de cămătăria străinilor, în special a evreilor ..., plătind camete foarte grele, de 40, 60, 100, 120 și chiar 360 la sută, storcând fără milă poporul și astfel ferecându-l cu alte nouă lanțuri grele...”, *ibidem*.

⁷ Nicolae Mischie, *Asociații și societăți economice ale sătenilor din județul Gorj la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, „Litua-studii și cercetări”, nr. X, 2004, p. 155-156.

⁸ Iuliu Moșil, *op. cit.*

⁹ Referire la banca populară din Ilva Mare, întemeiată în 1883, ale cărei statute le va prelua cu sprijinul verișorului său Ion Constantin care, din 1885 este casier al băncii ilvene, *ibidem*.

¹⁰ „Erau niște sceptici și ignoranți... Nu se putea în mintea lor căci n-au avut de a face cu astfel de instituțiuni, mulți neștiind și neauzind că există așa ceva. Aproape toți habar n-aveau de viața românilor

mișcarea culturală, de care se va folosi pentru a populariza ideea înființării băncilor populare în diverse părți rurale ale județului și având sprijinul unor colaboratori apropiați, Iuliu Moisil nu rămâne doar la nivel de discurs mobilizator¹¹. Se implică și coordonează echipa care se va forma în jurul său la gimnaziul Tudor Vladimirescu¹² punând bazele, în ianuarie 1897, primei bănci populare din Gorj „*Societatea de împrumut și păstrare Cerbul*”, nume inspirat de stema județului. Cu acest prilej vor fi elaborate primele statute ale unei bănci populare din Vechiul Regat, după modelul Statutelor Reuniunii de împrumut și Păstrare din Ilva Mare, din actualul județ Bistrița-Năsăud. Scopul societății, care va funcționa pentru o perioadă de 5 ani de zile, așa cum apare menționat în Articolul 1 al Statutului și în anunțul de popularizare a inițiativei, era acela „*de a forma un capital din cotisațiuni lunare [în valoare de cel puțin 5 lei pe lună n.n.] care va servi la împrumutarea membrilor societății și a altor persoane afară din sânul ei, când capitalul va permite*”¹³.

Dascăli, preoți și primari din 14 comune gorjene i se vor alătura lui Iuliu Moisil în acest demers, asumându-și diverse roluri în Consiliul de Administrație și Consiliul de Control al băncii, a cărei activitate se concentra asupra a două operațiuni: acordarea de împrumuturi cu o dobândă de 10%, cu preferință membrilor săi, dar și celor din afară; primirea de depuneri spre păstrare și fructificare (cu o dobândă anuală de 5%).

Din dorința de a veni în sprijinul micilor agricultori, meseriași și comercianți, ale căror nevoi de credit nu presupuneau sume mari și operațiuni complicate, sistemul *Societății de credit și împrumut Cerbul* era unul simplificat și nu presupunea cunoștințe de specialitate din partea celor care își vor asuma rolul de conducere, profesori prin excelență.

Impactul constituirii băncii *Cerbul* este unul semnificativ. Operațiunile și depunerile vor începe imediat, la acest pas contribuind și faptul că fondatorii se vor

---

din Ardeal, de mișcarea economică ce se desvolta acolo, de existența multor bănci populare de prin anii 1894-97... Mulți din intelectualii Vechiului Regat habar n-aveau de așa ceva, cum n-aveau cunoștință nici de școalele noastre, de preoțimea noastră, poate nici de formidabilul număr de ardeleni cari trăiau de mii de ani în frumoasa țară a Ardealului, cu toate că trăiau la o distanță de vreo 60 km... Învățătorimea căreia îi vorbeam de „basmale cu bănci populare” rămăneau cam cu gura căscată, uimită și neîncrezătoare” - Iuliu Moisil, *op. cit.*, p. 7-8.

¹¹ „A trebuit să treacă oarecare timp, nu numai să le vorbim, dar să-i convingem de visu. Le-am dat să citească, între altele, „*Gazeta Transilvaniei*”, numărul de Duminecă, ce se publica atunci, în care vechiul mei prieten Virgil Șotropa, pe atunci redactor la „*Gazeta Transilvaniei*”, publica anume articole - dialoge între preot sau învățător și săteni, arătându-le ce sunt băncile populare, însemnătatea, foloasele lor și altele.”, *ibidem*, p. 8-9.

¹² Printre cei care îl vor sprijini în demersul său se vor număra prietenii și colaboratorii apropiați: istoricul Alexandru Ștefulescu și artistul Witold Rolla Piekarski.

¹³ *Statutele Societății de împrumut și păstrare Cerbul*, Târgu Jiu, 1897, p. 3; ANSJB, *Corespondență cu dr. Eugen Paolescu*, pachet XXIV, dos. nr. 104.

implica activ în promovarea băncii: vor redacta apeluri, semnate de învățători și preoți, pe care le vor răspândi în sate, vor scrie articole în presa locală, vor organiza conferințe și serbări la sate în cadrul cărora vor împărți librete de membru, ce aveau atașate modelul statutelor *Cerbului*. Potrivit dării de seamă referitoare la gestiunea societății în primul an de activitate, societatea de credit și împrumut de la Târgu Jiu avea 56 de membrii care cotizau lunar¹⁴. Dintre aceștia, 43 erau învățători, 7 preoți, 2 profesori secundari, 3 comercianți și un student. Bilanțul general, la finele anului 1897, înregistra valoarea de 3.513,85 lei.

Dacă în primul an de activitate lucrurile se mișcă mai greu, treptat, prin intermediul membrilor fondatori, convingși de utilitatea dar și de simplitatea operațiunilor și a modului de funcționare a băncii, modelul *Cerbului*, condus de la început cu pricepere și energie de către Iuliu Moșil, se va răspândi și în alte colțuri ale județului. Astfel, până în anul 1902, nu mai puțin de 16 bănci populare vor lua ființă în comunele gorjene. Altele, în număr de 14, erau în formare. Potrivit însemnărilor lui Iuliu Moșil, acestea erau:

NR. CRT.	NUMELE BĂNCII	DATA ÎNFIINȚĂRII	COMUNA	INIȚIATOR
1	Stupina	Ianuarie 1899	Copăcioasa	învățător Gheorghe Dobrescu
2	Blănița	Aprilie 1899	Pojogeni	învățător Gheorghe Tășcău
3	Hărăboreanca	Aprilie 1899	Schela	I. Pătrășcoiu
4	Crucea	Aprilie 1899	Țicleni	G. Rădăcineanu
5	Frăția	Mai 1899	Curtișoara	Emanoil Popescu
6	Grija Viitorului	Iulie 1899	Topești	învățători I. Popescu și M. Chiricescu
7	Vița	Martie 1900	Bălănești	învățător Lazăr Arjoceanu

¹⁴Potrivit Bilanțului general pe anul 1897, societatea a încasat în perioada 19 ianuarie - 31 decembrie 1897 cotizații în valoare de 3 085,50 lei și a împrumutat *cu acte în regulă (polițe și chitanțe)* o sumă totală de 3276,65 lei. Capitalul depus spre păstrare și fructificare înregistra valoarea de 100 lei, în fondul de rezervă intrau 171 lei iar interesele la banii împrumutați (dobânzile) înregistrau valoarea de 157,35 lei. În perioada menționată, societatea a făcut cheltuieli de 204,35 lei, în casă existând un numerar, la data zilei de 31 decembrie 1897, de 32,85 lei. Echilibrul dintre activ și pasiv arată buna administrare și soliditatea societății de împrumut și păstrare. ANSJB, *Correspondență cu dr. Eugen Paulescu*, Pachet XII, Dosar 65.

8	Izvorul Jaleșului	Mai 1900	Runc	învățător Mateescu și preot V. Aposteanu
9	Viitorul Săteanului	Mai 1900	Tismana	învățător D. Popescu
10	Viitorul Arcanilor	Septembrie 1900	Arcani	învățător I. Petrescu
11	Sporul	Decembrie 1900	Godinești	învățător Constantin Dobrescu
12	Muntele Cărbunele	Ianuarie 1901	Cărbunești	învățătorii comunei
13	Zorile	Aprilie 1901	Peșteana de Sus	avocat Iosif Minof și învățătorii comunei
14	Comoara Muncitorului	Iunie 1901	Pocruia	învățător I. Popescu
15	Dumbrăvița	Noiembrie 1901	Ceauru	preotul, învățătorul, primarul și notarul
16	Gilortul	Ianuarie 1902	Novaci	Studentul D. Brezulescu, Șt. Bosca și comerciantul I. Preoțescu

Tabel 1: Băncile populare la sate în județul Gorj 1899-1902

Sursa: ANSJB, *Colecția personală Iuliu G. Moisil, academician 1812-1948*, prelucrare proprie

Începuturile timide ale cooperatie românești găsesc în Societatea *Cerbul* un model care se va răspândi cu repeziciune nu doar în Gorj ci și în restul țării. Potrivit statisticilor, în Vechiul Regat, în cel de al patrulea trimestru al anului 1902, funcționau peste 650 de bănci și societăți economice care cumulau un capital de trei milioane și jumătate de lei.

Cu siguranță creditele oferite de *Cerbul* și ulterior de alte bănci constituite după modelul instituției gorjene nu vor rezolva marile probleme cu care se confrunta populația însă vor contribui la redresarea materială a solicitanților. Dintre băncile populare de o anvergură mai mică sau mai mare create de elitele rurale, cel mai bun exemplu îl reprezintă banca populară *Gilortul*, de la Novaci (întemeiată în 1902 de către un fost elev al lui Iuliu Moisil care a făcut ucenicie la *Cerbul*), care va reuși în decurs de opt ani de zile să îi scape pe novăceni *de datorii și de cămătări și din clăcași*

să devină proprietari de pământ¹⁵, ajungând la un capital de 2 milioane de lei, 1.774 de membri și 717 depunători. Satul, unul sărac la început, se va transforma într-o localitate prosperă care în perioada interbelică va bifa la capitolul infrastructură mai multe clădiri instituții noi: o bancă, un local al școlii primare, un spital și o biserică. În paralel, implicarea sătenilor în activitatea băncii populare va contribui la educarea acestora în spiritul economiei moderne, determinând creșterea nivelului de trai, atât a fondatorilor băncii cât și a celor care vor beneficia de creditele avansate.

În 1889, în urma unei vizite la Târgu Jiu, dr. C. Istrati, ministrul de la acea dată a Instrucțiunii Publice, impresionat de mișcarea băncilor populare din Gorj, îi cere sprijin lui Moisil în intensificarea propagandei referitoare la băncile populare la nivel național. În 1901, odată cu schimbarea guvernului, ministrul liberal Spiru Haret „înțelegând marea importanță a băncilor populare și dus de curentul ce începea să curgă puternic”¹⁶, se așează în fruntea acestei mișcări. Astfel, în 1902, Haret dispune elaborarea unei prime legi a băncilor populare, publicată în Monitorul Oficial numărul 288 la data de 28 martie 1903.

În 1902 *Societatea de credit și Împrumut Cerbul* conform statutelor își încheie activitatea „căci... învățătorii din Gorj nu mai aveau nevoie de Banca-Mamă, mai ales că, conform actului de înființare, își împlinise un rol foarte frumos și îmbelșugat”, afirma Iuliu Moisil în 1922, la 25 de ani de la înființarea *Cerbului*, la finalul broșurii redactată cu această ocazie, „Prima pagină din istoricul băncilor populare din România Veche”, distribuită inclusiv bibliotecii Academiei Române.

Concluzii

Adept al asocierii de tip cooperatist, militant activ și neobosit pentru ridicarea morală, socială și economică a satelor, Iuliu Moisil a jucat un rol incontestabil în apariția și dezvoltarea băncilor populare din Vechiul Regat. Chiar dacă ulterior numele lui este acoperit de vălul uitării, inițiativa sa fiind atribuită fie istoricului gorjean Al. Ștefulescu¹⁷, fie învățătorului Gh. Dumitrescu-Bumbești¹⁸, mărturiile născădeanului întăresc un adevăr ce nu poate fi contestat: ideea organizării primelor bănci populare

---

¹⁵Monografia Băncii Populare "Gilortul" din comuna Novaci, județul Gorj, făcută la inspecția din Decembrie 1909 de G. Dumitrescu-Bumbești, inspector al Băncilor populare, București, 1901, p.47. ANSJBN, Corespondență cu dr. Eugen Paolescu, Pachet XXXIX, Dosar 187.

¹⁶Iuliu Moisil, Prima pagină din istoricul băncilor populare din România Veche, „Convorbiri literare”, an 54, nr. 2, 1922, p. 149; ANSJBN, Corespondență cu dr. Eugen Paolescu, pachet XIII, dos. nr. 65.

¹⁷Alexandru Ștefulescu va refuza funcția de președinte al Societății de împrumut și păstrare *Cerbul*, atribuțiile sale fiind preluate de Iuliu Moisil. Notă finală la Statutele Societății... ANSJBN, Corespondență cu dr. Eugen Paolescu, pachet XXIV, dos. nr. 104.

din Vechiul Regat a fost lansată la Târgu Jiu de către Iuliu Moșil, având la bază modelul instituțiilor de credit din Ardeal. Ce a urmat apoi, a fost posibil datorită profesorului Moșil, fapt remarcat și de presa vremii: *"În fruntea acestor bănci populare stă banca "Cerbul" de la care și-au luat naștere toate băncile existente astăzi*¹⁹.

ANEXE:

Sursa: Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale, *Colecția personală Iuliu G. Moșil, academician 1812-1948*

Figura 1: Sediul Societății de Credit și Împrumut "Cerbul", Târgu Jiu, 1897

Figura 3: Iuliu Moșil alături de profesorii gimnaziului de la Târgu Jiu (1899)

Figura 3: Darea de seamă a Societății Cerbul pe anul 1897.

---

¹⁸Numit agent propagandist al băncilor populare, în 1901, de ministrul Dr. Istrati și menținut de Spiru Haret. ANSJB, *Correspondență cu dr. Eugen Paulescu*, pachet XIII, dos. nr. 65.

¹⁹Iuliu Moșil, *Prima pagină din istoricul băncilor populare din România Veche*, „Convorbiri literare”, an 54, nr. 2, 1992, p. 150.

DARE DE SEAMĂ

ASUPRA MERSULUI SOCIETĂȚII „CERBUL”, SOCIETATE DE IMPRUMUT ȘI PĂSTRARE
pe anul 1897.

În cursul anului, d-l Alex. Ștefulescu și d-l N. Drăgoescu demisionând, conducerea societății a avut-o ceilalți membri din comitet.

Din cauza plății neregulate a cotizațiilor, dobânda și dividenda au fost mici.

La 29 Decembrie 1897 s'a ținut adunarea generală în care s'a ales următorul comitet: Președinte: *I. Moisil*, vicepreședinte: *Lazar Arjoceanu*, casier: *St. Bobancu*, secretar: *N. Pătrășcoiu*, membrii: *Gh. Dobrescu*, *D. I. Popescu* și *Gh. Popescu*. În comisia de control, president: *Iacob Părvulescu*, membrii: *C. Dobrescu*, *Iosif Dumitrescu*, *I. Nuleanu*, *Gh. Radoescu*.

Dividenda s'a stabilit la 3.35%.

President :

I. Moisil

Secretar :

N. Pătrășcoiu

